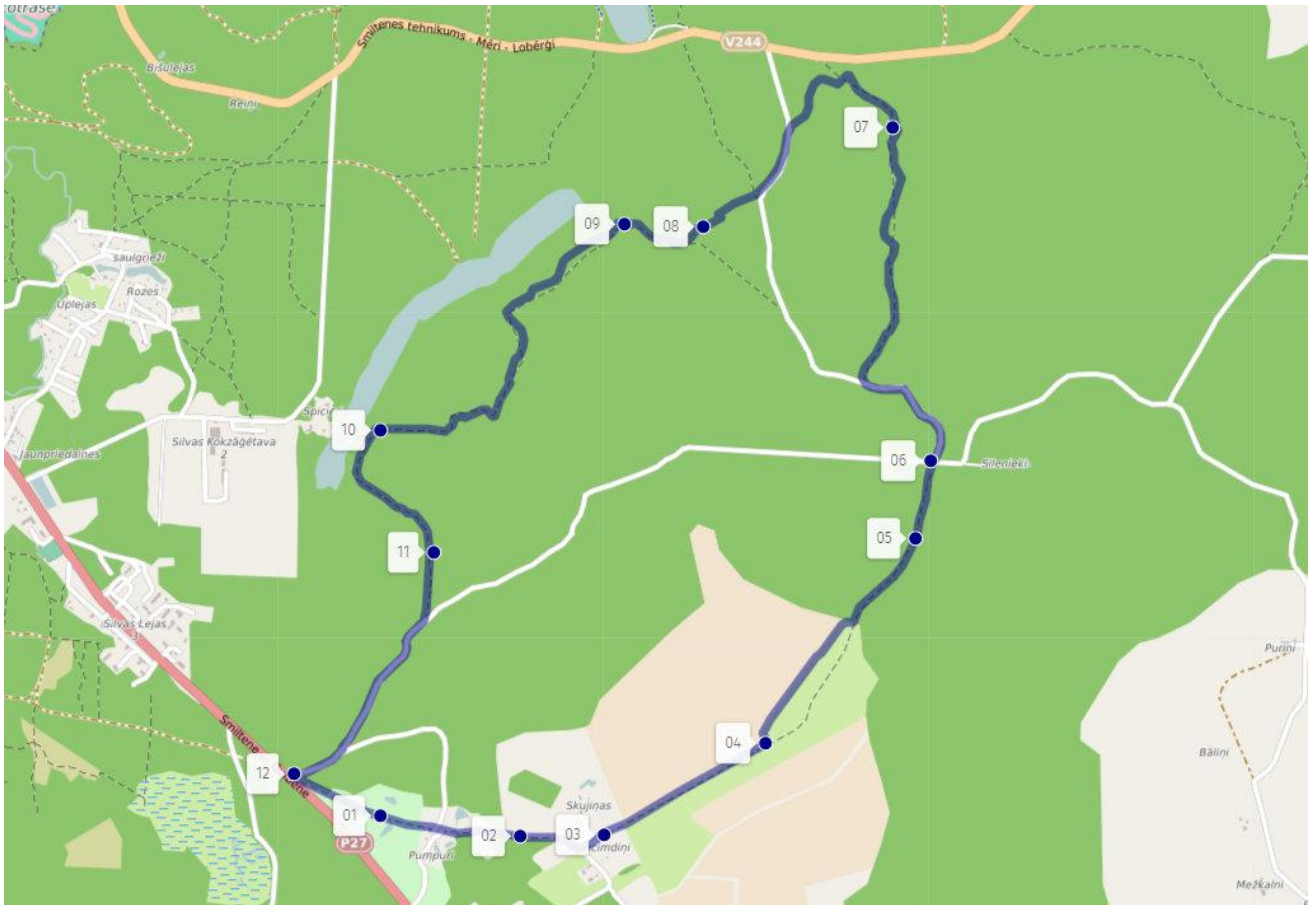

Pavasara pārgājiens „Iepēdo pavasarī 2021”!

Lai vairāk iepazītu apkārtni, aicinām atbildēt uz jautājumiem:

01. Kādas sugas koks ir vistuvāk akmenim?
02. Cik akmeņu redzami starp ceļu un bērzu birzi šajā vietā?
03. Kas apsargā teritoriju?
04. Kāda koka suga ir sastopama vecajā mājvietā (tuvākais koks pa labi no ceļa)?
05. Cik plata ir Vija šajā vietā?
06. Kāds ir meža ceļa nosaukums?
07. Vai ezera aprises redzamas vienā vai abās pusēs ceļam?
08. Cik dažādu ķērpju sugu ir atrodamas līdz kalna lejai?
09. Cik pusēs kokā parasti ir iegrieztas atsveķošanas brūces?
10. Kādā krāsā ir veiktas atzīmes kokam, kas atrodas uz kupicas?
11. Vai mājvietas apkārtnē ir padziļinājumi, kas atgādinātu senus pagrabus?
12. Kas uz kartes ir apzīmēts ar nr. 2?

Smiltene novada Tūrisma informācijas centrs

tic@smiltene.lv

+371 29395200, +371 26584237

Pavasara pārgājiens „Iepēdo pavasarī 2021”!

1. **Silvas dendrārijs.** Dendrārija projektēšanu 15 ha platībā uzsāka 1968. g. un tas bija iecerēts kā ainavu dendroloģiskais parks, savukārt pirmos stādījumus veica 1972. g. Diemžēl, bargajā 1976. g. ziemā daudzi no iestādītajiem augiem izsala. 1987. g. parku pārprojektēja un uz to brīdi tajā bija 234 lapu koku, skujkoku un krūmu taksoni.

2. **Bērzu birzs.** Bērzi ir izturīgi un mazprasīgi vasarzaļi koki un krūmi. Pasaulē ir apmēram 120 bērzu ģints sugu, kas galvenokārt ir izplatītas ziemeļu puslodes mērenā klimata joslā. Latvijas lauku ainava nav iedomājama bez nelielajām bērzu birzītēm, no kurām daļa stādītas 1935. gada Meža dienās atsaucoties uz Kārļa Ulmaņa (1877–1942) aicinājumu “apmežosim ar bērziem lauksaimniecībai nederīgās zemes”. Nereti arī mūsdienās lauksaimniecībai neizmantojamās zemēs stāda bērzus. Iespējams tāpēc Latvijā bērzi ir visvairāk izplatītā lapu koku ģints.

4. Senāk šeit atradušās 2 mājas – **Rauziņa un Cimdiņš.** Tagad šo lauku apdzīvo ļoti dažāda dzīvā daba. Pavasarī pamanāmāki ir putni un te var satikt gan cīruļus, gan ķīvītes, gan dzērves, gan laukirbes. Cīrulis no visagrākajiem gājputniem, kas atgriežas Latvijā. Lauku cīrulis visbiežāk dzied, plivinoties gaisā uz vietas apmēram 50—100 metru augstumā, bet paceļoties tas pirmo reizi nodzied jau 10—20 metru augstumā. Tas var dziedāt nepārtraukti pat ilgāk par stundu. Ķīvītes Latvijā atgriežas marta beigās un aprīļa sākumā. Ligzdošanai izvēlas mitras pļavas, ganības un tīrumus ar īsu veģetāciju, vietas, kur tā var atrast savu iecienīto barību — sliemas. Ķīvītes veido monogāmus pārus. Visbiežāk pāri abi putni ir viena vecuma. Ķīvītes ligzdošanas laikā ir teritoriālas un nenogurstoši uzmana savu teritoriju. Ligzdas apkārtnē tās var būt agresīvas, izdodot uztraukuma saucienus un pikējot pretī ienaidniekam. Īpaši agresīva ir māģīte pret citām māģītēm, aizsargājot savas tiesības uz tēviņu.

5. Labajā pusē tek **Vija**, kas šeit ir pavisam neliela upīte. Vijas kopējais garums ir 62km un tā ietek Gaujā pie Vijciema. Šim it kā necilajām, bieži vien mazāk nekā pusmetru platajām urdziņām ir ļoti liela ekoloģiskā nozīme. Daudzām tādām tērcēm saplūstot kopā, veidojas upītes un upes. Latvijā ir 12,5 tūkstoši upju, strautu, valku, urgu un lielu grāvju un tikai 777 tādās upes, kas garākas par 10 kilometriem. Dabiska upe ir bagāta ar dzīviesvietu dažādību, un tas nodrošina bioloģisko daudzveidību. Seklumos straume ir ātra, un tur dzīvojošie organismi ir apveltīti ar spēju noturēties straumē. Tam nepieciešams liels spēks vai spēja kā citādi izvairīties no straumes – kaut vai palienot zem akmens vai pieķeroties tam ar asiem nagiem vai piesūcekni. Straujteces ūdenī ir daudz skābekļa, tāpēc te dzīvojošo organismu ķermenī vielmaiņa noris ātri un tie ir ļoti spēcīgi un kustīgi. Turpretim dziļajos upes posmos straume ir lēna, un tur dzīvojošajiem nav nekur jāsteidzas. Mazās upītes bieži vien ir kā bērnistabas.

6. **Meža autoceļš** nodrošina meža apsaimniekošanu un ir ekspluatējams ar maksimālo vienas ass tilta slodzi 10 t visu gadu, izņemot pavasara/rudens šķīdoni. Jaunu meža autoceļu būve vai esošo ceļu pārbūve un atjaunošana tiek plānota 1 līdz 3 gadus pirms mežizstrādes darbu uzsākšanas. Optimāls meža autoceļu blīvums ir būtisks priekšnosacījums meža vērtības palielināšanai. Tas tiek nodrošināts būvējot jaunus un uzturot esošos meža autoceļus. Ceļu tuvums ļauj samazināt mežsaimnieciskās un mežizstrādes izmaksas. Vislielāko efektu dod kokmateriālu pievešanas attālumā samazināšana no cirstas līdz ceļam, kā arī cirstu pieejamības uzlabošanās.

7. **Bijušie ezeri.** Ezerā kā bļodā uzkrājas barības vielas, kas ieplūdušas reizē ar apkārtnes ūdeņiem, upes darbs ir barības vielu un enerģijas transports. Aprēķināts, ka 20. gadsimtā Latvijas ezeri zaudējuši ap 70 kvadrātkilometru ar aizaugušām teritorijām, kas pielīdzināms gandrīz diviem Burtnieku ezeriem. Ja ezerā ir augu augšanai labvēlīgi apstākļi, - pietiek gaismas un barības vielu, ūdensaugi ātri savairojas. Peldošos augus nomaina ūdensrozes, tad niedrājs. Ļoti lēni notiek ezera aizaugšana. Ezera vietā izveidojas purvs. Ezera aizaugšanu veicina sadzīves un lauksaimniecības notekūdeņu nonākšana ezerā. Slāpekļa un fosfora savienojumi no sintētiskajiem mazgāšanas līdzekļiem, nonākot ūdenstilpnē, var izraisīt aļģu un citu augu strauju savairošanos, kurai seko augu masveida bojāeja un pūšana, jo trūkst skābekļa.

8. Vai koki ir bārdaini un ūsaini? Nē, taču ir vairākas ķērpju sugas, kas liek tiem tādiem izskatīties. Tie ir **pavedienvēida krūmvēida ķērpji**. Visbiežāk šīs zaļganās, pelēkās vai rūsganās matu vai samazinātu spageti šķipsnas veido usneju vai brīoriju sugas. Ja esi šādu ķērpju atradis, vispirms jānoskaidro, vai tā ir usneja vai brīorija. Tas ir vienkārši. Ņemam vienu ķērpja pavedienu aiz abiem galiem un maigi mēģinām pārraut. Ja tas viegli pārrūkst - mūsu rokās ir brīorija. Ja tas stiepjas un redzams, ka tam ir atsevišķa centrālā ass – tā ir usneja. Šie ķērpji dzīvo 50 – 100 gadu un izaug 1–3 mm gadā. Usnejas un brīorijas ir visjutīgākās prēt piesārņojumu. Amerikas indiāņi uzskatīja, ka ar usneju novārtījumu var veicināt matu augšanu, savukārt brīorijas tikušas izmantotas dažādos mistiskos rituālos. Brīorijas kopā ar mizu sloksnēm izmantotas arī apģērbu izgatavošanā.

9. Kā notiek **priežu atsveķošana**? Pirms koku nociršanas no tiem gadiem ilgi iegūst sveķus. Ar speciālu noteku un sānteku skrīpstu stubnā iegriež brūces, pieliekot apakšā skārda trauciņu. Katrai priedei sezonā izdara 30 - 40 iegriezumus, kas sniedzas no zemes līdz 4,5 m augstumā. Katrs koks sezonā izdala 500 līdz 800 gramu sveķu. Trauciņus apmaina divas reizes mēnesī. Ar speciālu nazi sveķus izņem no trauciņiem. Katram atsveķotājam ir ap 4000 priežu, kas izkaisītas vairākos kvartālos apmēram 15 hektāru platībā. Vēlākos gados pielietota arī ķīmiska metode, lai iegūtu vairāk sveķu no viena koka. No sveķiem iegūst kolofoniju un terpentīnu. Viens no galvenajiem atsveķošanas rajoniem Latvijā bija arī Smiltene. Atsveķošana visvairāk notika 20.gadsimta 60.tajos gados.

10. **Spicieris.** Tā garums ir ap 1,5 km, bet platums tikai kādi 200 m. Vidējais dziļums ir 4.9 metri, bet maksimālais dziļums - 7.1 metri. Ezera platība ap 16 ha. Ezera rietumu un austrumu krasti ir diezgan stāvi, no kuriem iztek vairāki spēcīgi avoti. No ezera iztek strauts uz Viju. Spiciera ezeru iecienījuši makšķernieki. Dažādos laikos Spiciera krasta meži kalpojuši par pulcēšanās vietām, lai apspriestu valdošo iekārtu.

11. **Zvejnieku mājas.** Kādreiz Spiciera ezera krastā atradušās mājas ar nosaukumu Zvejnieki. Šobrīd par tām atgādina tikai vecās kartes.

12. **Smiltene velotakas.** Smiltene apkārtnē ir piemērota velobraukšanai dažādiem sagatavošanas līmeņiem. Te var atrast vieglākas, gan arī grūtākas velotakas. Pārgājiena maršruts savijās ar trīs dažādām velotakām – zilo, sarkano un 115.maršrutu (balti oranža norāde uz kokiem).

Smiltene novada Tūrisma informācijas centrs

tic@smiltene.lv

+371 29395200, +371 26584237